

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

Jild 3, Son 11

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳақимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги

педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Kucharov Jamshid Qulnazarovich

ROSSIYANING PAHTA YETISHTIRISH BORASIDAGI SINOV-TAJRIBALARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR (TURKISTON TO'PLAMI MATERIALLARI ASOSIDA) 11-14

Taʼbaev Amirbek Ashirbaevich

Б.Х.КАРМИШЕВА АСАРЛАРИДА “ИЛК ҚАБИЛАЛАР”ГА ОИД ЭТНОНИМЛАР МАСАЛАСИ 15-23

Ҳамаев Нодирбек Мўминович

ТУРКИСТОНДА ИСТИҚЛОЛ УЧУН КУРАШНИНГ РИВОЖЛАНИБ БОРИШИ ВА УНИНГ МАТБУОТДА ЁРИТИЛИШИ (1920-1924) 24-32

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGIDA JADIDLARNING FAOLIYATI 33-36

Қозоқов Тоҳиржон Қодиралиевич

НАМАНГАНДА ҚОЗИЛАР ВА СУДЛАР ТАРИХИ 37-42

Артикбаев Ойбек Салимахамаатович

ЎЗБЕК-ҚОЗОҚ ЭТНОМАДАНИЙ АЛОҚАЛАРИНИНГ ОИЛАВИЙ УРФ-ОДАТ ВА МАРОСИМЛАРДА НАМОЁН БЎЛИШИ (XX АСР ТОШКЕНТ ВОҲАСИ МИСОЛИДА) 43-56

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BIRINCHI KONSTITUTSIYASINING YARATILISH TARIXI ... 57-62

8.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Қўчқаров Файзулло Абдужабборович

ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР – АГРАР СОҲАНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 63-70

Shao Junling

ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN'S REGIONAL ECONOMY .. 71-76

Ashirov Nurmurod Qulmatovich

RAQAMLI TECHNOLOGIYALARDAN KENG KO'LAMDA FOYDALANISHDA BANK TIZIMINI IMKONIYATLARINI OSHIRISH YO'LLARI 77-82

Togayev Salim Sobirovich

BANK XIZMATLARIGA BO'LGAN ISHONCHNI OSHIRISH YOHUD MIJOZNI JALB QILISHNING SAMARALI YO'LLARI 83-89

Саттаров Ғанижон Озодович

МИНТАҚА РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ОМИЛЛАРИ 90-96

<i>Yakubova Samira</i> LEVERAGING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS: STRATEGIES FOR OPTIMAL INVESTMENT FINANCING	97-102
<i>Abdualiyev Hamidulla Toxirjonovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASASINING INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH TIZIMIDAGI LOYIHALARNI BOSHQARISH OFISI	103-109
<i>Egamberdiyeva Salima Rayimovna</i> XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	110-118
<i>Xolmamatov Diyor Haqberdievich</i> SANOAT KORXONALARINING BOZORDAGI MAVQEINI BAHOLASHDA SPACE TAHLIL USULIDAN FOYDALANISH	119-127
<i>Gafurova Dilshoda</i> INNOVATIVE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: ASSESSING STRATEGIES AND IMPACTS	128-132
<i>Xomidov Abdugaffor Axmadjonovich</i> TA'LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISH	133-139
<i>Raxmonov Mirvoxid Rajabovich</i> NAVOIY VILOYATI ASOSIY KAPITALIGA INVESTITSIYALAR TUZILISHI VA DINAMIKASI TAHLILI	140-149
<i>Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li</i> DON VA DONNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA SNW TAHLIL USULINING O'RNI VA UNI QO'LLASH XUSUSIYATLARI	150-159
<i>Aziza Umarova</i> AKSIYALARNI BIRLAMCHI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) AMALIYOTI ORQALI MOLIYAVIY RESURSLARNI SHAKLLANTIRISHNING HORIJ TAJRIBASI	160-167
<i>Абдуллаев Бунёд Ўткирович</i> СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИДА ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ	168-178
<i>Matjonov Bekjon Ravshonbekovich</i> SOME CHARACTERISTICS OF ENSURING FOOD SAFETY IN UZBEKISTAN	179-185
<i>Алиматова Наргис Абдухалиловна</i> КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ-РАҚОБАТБАРДОШЛИК ОМИЛИ.....	186-197

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

<i>Kobulniyazova Gulchexra Toshpulatovna</i> F. NITSSHE “HAYOT FALSAFASI” KONSEPSIYASI IJTIMOY RIVOJLANISHNING IRRATSIONAL ASOSI	198-204
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON MOHIYATI, UNING BIOLOGIK VA IJTIMOY TABIATI	205-211
<i>Турсунов Лочин Эркинович, Хакимова Дилноза Юсуфхоновна</i> РАЗВИТИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ У ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	212-218
<i>Urinboyev Dilmurod Tura o'g'li</i> HUQUQIY FAOLLIK VA HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH MUOMMOLARI.....	219-225
<i>Яздонов Зикирилло Шукуруллоевич</i> АЛ-ҲАКИМ АТ-ТЕРМИЗИЙНИНГ СЎФИЁНА ҚАРАШЛАРИ ВА МАЛОМАТИЙЛИККА МУНОСАБАТИ	226-231
<i>Nabiyev Maxsud Abdumannonovich</i> IQTISODIY MADANIYATNING MAZMUNIVAMOHIYATI	232-238
<i>Haydaraliyev Shuhratjon</i> MARKAZIY OSIYODA MILLATLARARO MUNOSABATLARNING MILLIY VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	239-243
<i>Хамраев Сардорбек Шарафутдинович</i> ЭКОТУРИЗМ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ТАРИХИЙ ЭВОЛЮЦИЯСИ..	244-250
<i>Xashimov Sheraxon Jo'raxonovich</i> O'ZBEKISTONNING XALQARO IMIDJINI YUKSALTIRISHDA MILLIY TURIZMDAGI EKOLOGIK TURIZMNING TUTGAN O'RNI	251-260
<i>Хатамова Рашида Закиржановна</i> ПАТРИОТИЗМ КАК ЭЛЕМЕНТ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	261-266
<i>Патиев Холдор Икромович</i> ЖАДИДЧИЛИК ҚАРАШЛАРИ НЕГИЗИДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА ЖАМИЯТДА РИВОЖЛАНИШИ	267-275
<i>Ismoilova Hayitxon Maxammadjonovna</i> FARG'ONA VODIYSIDA OILA URF-ODATLARI VA QADRIYATLARINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOY JARAYONLARDA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI	276-280
<i>Raximova Rayxon Abdurasulovna</i> GLOBALLASHUV VA OILA AXLOQIY MADANIYATINING O'ZARO ALOQADORLIGI	281-287
<i>Raxmankulov Farhod Raximkulovich</i> MULKDORLAR QATLAMIDA IJTIMOY MAS'ULIYAT TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	288-292
<i>Shirinov Anvar Qanoatovich</i> MARKAZIY OSIYODA INSON TARAQQIYOTINING DOLZARB MASALALARI	293-299

Xandamova Marifat Akramovna
 “OSOR AL-BOQIYA” – ABU RAYHON BERUNIY ILMIIY IJODINING DURDONASI.....300-304

Teshaboev Muhiddin Marifovich
 IJTIMOIIY DAVLATDA IJTIMOIIY ADOLATNI TA’MINLASH VA IJTIMOIIY INSTITUTLARNING
 MAQSADI 305-311

Karimov Rahmat Rahmonovich, Bekbayev Rauf Rustamovich
 MADANIY ANTROPOLOGIYA FANINING PREDMETI VA IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR
 TIZIMIDAGI O’RNI 312-320

Talapov Baxriddin Alijanovich
 DEMOKRATIYA VA SHARQONA BOSHQARISHNING ETNODIFFERENSIAL
 XUSUSIYATLARI 321-326

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Ayuzmuratova Nurjamal Dastembayeva
 КАРАКАЛПАКСКИЕ ЖЕНСКИЕ ЛИЧНЫЕ ИМЕНА.....327-332

Olga Filippova
 ADDING REDUNDANCY FUNCTIONS TO CLUSTERED IMPLEMENTATION 333-345

Egamnazarova Zaynab Xolmurod qizi
 INGLIZ TILIDAGI RIELTORLIK FAOLIYATIGA OID TERMINLARNING O’ZBEK TILI O’ZLASHISH
 MASALALARI 346-351

Narzieva Gulnoza Akbarovna
 LEKSIK BIRLIKLARDA MILLIY – MADANIY KOD IFODASI 352-357

Qodirova Mukaddas Tog’ayevna, Ibragimova So’g’diyona Ikrom qizi
 INGLIZ-O’ZBEK TILLARIDA VERBAL VA NOVERBAL MULOQOT TABULARINING
 QO’LLANILISHI 358-362

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Tўраев Сардор Абдихаким ўғли
 ИНТЕРНЕТ ТАРМОҒИДАН ФОЙДАЛАНИБ СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ
 ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ УМУМИЙ ЧОРАЛАРИ 363-371

Атаев Шокир Куранбаевич
 ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ МАЪМУРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ
 АСОСЛАРИНИ ЯНАДА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ 372-377

Юсупов Илхомжон Ибодиллаевич
 ҲУҚУҚИЙ АНИҚЛИК ПРИНЦИПИНING АЙРИМ НАЗАРИЙ - ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ
 ХУСУСИДА 378-385

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Adizova Nigora Baxtiyorovna
 MUAMMOLI TA’LIM ASOSIDA BOSHLANG’ICH SINIF O’QUVCHILARINING DIVERGENT
 TAFAKKURINI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH 386-390

<i>Tkacheva Anastasiya Aleksandrovna</i> O'ZBEKISTON OLIY O'QUV YURLARI TALABALARINING IJTIMOYIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH UCHUN ISPAN TILINI O'QITISHDA VIRTUAL REALLIKDAN FOYDALANISH	391-400
<i>Uralova Muxabbat Sanjar qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	401-406
<i>Kenjabaev Jahongir Abdusalimovich</i> METHODOLOGY FOR TEACHING ENGLISH BASED ON INTERNET RESOURCES	407-411
<i>Abdusamatov Alisher Sobirovich</i> TA'LIMNI LOYIHALASHTIRISH JARAYONIGA SEMIOTIK YONDASHUV	412-417
<i>Ibragimova Ehtiyotxon Ismailovna, Sobirova Nargiza Numonjonovna</i> TA'LIMDA NOVERBAL VOSITALARNING O'RNI	418-422
<i>Babayeva Maxfuza Abduvaitovna</i> TA'LIMDA FANLARARO BOG'LANISHNING AHAMIYATI	423-429
<i>Nazarova Zarrina Allaberdiyevna</i> MAKTAB O'QITUVCHILARINING KREATIV SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI.....	430-435
<i>Jumayeva Gulnora Tursunpulatovna</i> O'QITUVCHILARINING KASBIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING SHART- SHAROITLARI	436-442
<i>Умаров Азиз Авазович</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	443-447
<i>Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI(STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASI MISOLIDA).....	448-453
<i>Otamurodova Shamsu Qamar Otamurodovna</i> DIVERSIFIKATSIYA TAMOYILI ASOSIDA TALABALARNING KREATIVLIGINI YUZAGA CHIQRISH METODIKASI	454-461
<i>Komilov Nodirbek Bokijonovich</i> THE IMPORTANCE OF THE HISTORY OF MEDICINE IN INCREASING THE EXCLUSIVE COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS	462-466
<i>Sapieva Nargiza Mamayusufovna</i> IQTIDORLI O'QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNI IJTIMOIY-PEDAGOGIK QO'LLAB-QUVVATLASH	467-478
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i> XORIJIY FANLARDAN BOLALARNING MAKTABGA TAYYORGARLIGINING DIAGNOSTIKASI	479-484

<i>Mamatkodirov Maxammadali Mamatisakovich</i> SINFDAN TASHQARI MASHG‘ULOTLAR UCHUN RAQAMLI VOSITALAR VA PLATFORMALARNI HAMDA O‘QITISH USULLARINI TANLASH	485-492
<i>Irgasheva Umida Raimjanovna</i> TALABALAR KASBIY NUTQ KOMPETENTSIYASINI STEAM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	493-498
<i>Turayeva Lolaxon Yuldashevna</i> ERKIN MEXANIK TEBRANISHLARNI MAPLE DASTURIY VOSITASI YORDAMIDA O‘RGANISH VA NAMOYISH ETISH	499-505
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i> TALABA YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	506-510
<i>Kenjabayeva Dilafruz Abdisalimovna</i> OLIY O‘QUV YURTI SHAROITIDA ZAMONAVIY O‘QITUVCHINI TAYYORLASHNING DEONTOLOGIK KOMPONENTI	511-518
<i>Xasanova Gulnoza Raxatjanovna</i> KREDIT-MODULLI TA‘LIM TIZIMI JARAYONIDA OLIY TA‘LIM MUASSASALARI TALABALARINING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI	519-525

08.00.00- Иқтисодиёт фанлари

Абдуллаев Бунёд Ўткирович
Термиз агротехнологиялар ва инновацион
ривожланиш институти тадқиқотчиси

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИДА ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Аннотация. Мақолада Сурхондарё вилоятида экологик туризмни ривожлантиришнинг ўзига хос хусусиятлари қаламга олинган. Сурхондарё вилоятида экологик соҳасида алоқалар ўрнатиши ва ривожлантириши, мамлакатимизга туристлар оқимининг кириб келишини кўпайтириш, экотуристларга хизмат кўрсатиш учун барча шарт-шароитларни яратиш, хизмат кўрсатиш сифати ва маданиятини ошириш, **эко**туристлар хавфсизлигини таъминлаш, **эко**туристик индустрияни ташкил қилиш ва ривожлантириш учун қулай шарт-шароит ва имкониятлар мавжудлигини таҳлил этилган. Шунингдек, мақолада экотуризм ресурсларидан самарали фойдаланишнинг асосий йўналишлари сифатида инфратузилмани барпо этиш, маркетинг, тижорат ахборот тизимларини ташкил этиш механизмларини такомиллаштириш лозимлиги тавсия берилган.

Калит сўз ва иборалар: Сурхондарё вилояти, экологик туризм, экотуристлар оқими, хизмат кўрсатиш, маданият, **эко**турист, **эко**туристик индустрия, тижорат ахборот тизимлари.

Abdullaev Bunyod Utkirovich
Researcher of Termiz Institute of Agrotechnology
and Innovative Development

THE MAIN DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM IN SURKHANDARYA REGION

Abstract. The article describes the specific features of the development of ecological tourism in the Surkhandarya region. Favorable conditions and opportunities for establishing and developing relations in the environmental sector in Surkhandarya region, increasing the flow of tourists to our country, creating all the conditions for providing services to ecotourists, improving the quality and culture of service, ensuring the safety of ecotourists, organizing and developing the ecotourism industry. analyzed its existence. In addition, the article recommends that infrastructure construction, marketing, and commercial information system organization mechanisms should be improved as the main directions of effective use of ecotourism resources.

Key words and phrases: Surkhandarya region, ecological tourism, flow of ecotourists, service, culture, ecotourist, ecotourist industry, commercial information systems.

Абдуллаев Бунёд Уткирович
научный сотрудник Термезского института
агротехнологий и инновационного развития

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация. В статье описаны особенности развития экологического туризма в Сурхандарьинской области. Благоприятные условия и возможности для установления и развития связей в экологической сфере Сурхандарьинской области, увеличения потока туристов в нашу страну, создания всех условий для оказания услуг экотуристам, повышения качества и культуры обслуживания, обеспечения безопасности экотуристов, организация и развитие индустрии экотуризма проанализировали ее существование. Кроме того, в статье рекомендовано основными направлениями эффективного использования ресурсов экотуризма стать совершенствование механизмов инфраструктурного строительства, маркетинга и организации коммерческих информационных систем.

Ключевые слова и фразы: Сурхандарьинская область, экологический туризм, поток экотуристов, сервис, культура, экотурист, экотуристская индустрия, коммерческие информационные системы.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I11Y2023N22>

Кириш. Бугунги кунда вилоятимизга келаётган хорижлик сайёҳлар воҳамизнинг қадимий ёдгорликлари ва муқаддас қадамжолари билан бирга ўзбекона яшаш тарзимиз, миллий урф-одат ва анъаналаримиз билан ҳам яқиндан танишишга қизиқиш билдирмоқдалар. 2019 йилда вилоят туризм салоҳиятини ривожлантириш бўйича мавжуд туризм инфратузилмани янада ривожлантириш ва янгиларини барпо этиш бўйича 185,2 млрд. сўм маблағ ўзлаштириш эвазига 70 та лойиҳа амалга оширилиши, хусусан:

экологик ва экзотик туризм соҳасини, яъни кичик туризм зоналари-тоғ кластерларини ташкил қилиш объектларини 3 тага;

гастрономик туризм йўналиши объектларини 40 тага;

25 та туристик маршрутларини 69 тага;

5 та туроператорлик фаолияти субъектларини 15 тага;

туристик транспорт воситаларини 15 тага;

мавжуд 30 та жойлаштириш воситаларини 52 та меҳмонхонага ва 63 та меҳмон уйларига ошириш орқали, ундаги ўринлар сонини 2500 тага етказиш ва 90 % га ошиши кўзда тутилган[1].

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили. Сурхондарё вилоятида туризм соҳасини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари П.З.Хашимов ва З.Н.Тураевларнинг тадқиқот ишларида ўз аксини топган[2].

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 3 май 324-сонли қарори билан Бойсун туманида Омонхона қишлоғи, Зовбоши тоғли ҳудуди, Дарбанд қишлоғи ҳудудларини ўз ичига олган – Бойсун кичик туризм зонаси; Сариосиё ва Узун туманларида Хонжиза тоғ тизмалари ён бағриларида ҳамда Сариосиё тумани Цангардак қишлоғи ҳудудларида – Сариосиё кичик туризм зонасини; Шеробод тумани Шалқон қишлоғи, Хўжаикон туз ғори ҳудудларида ҳамда мевали боғларни ўз ичига олган – Шеробод кичик туризм зонасини ташкил этиш ҳамда уларда замонавий меҳмонхона мажмуаларини, маданий соғломлаштириш, савдо-кўнгилочар ва туризм аҳамиятига эга бўлган бошқа объектлар қуриш, шунингдек замонавий муҳандислик инфратузилмаси объектларини ташкил этиш белгиланган[3].

Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 11 октябрдаги “Ўзбекистон Республикасида ўрмон хўжалиги соҳасини янада ривожлантириш ва инновацион технологияларни жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ, Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси билан биргаликда «2019–2025 йилларда Ўзбекистон Республикаси ўрмон фонди ерларида экотуризм инфратузилмасини ривожлантириш

чора-тадбирлари режаси” ишлаб чиқилган[4]. Бу эса, ўз навбатида Бойсун Давлат Ўрмон хўжалигида кейинги “Кенгдала” массиви Хонкочди дарасида экотуризм масканини ташкил этишга сабаб бўлди.

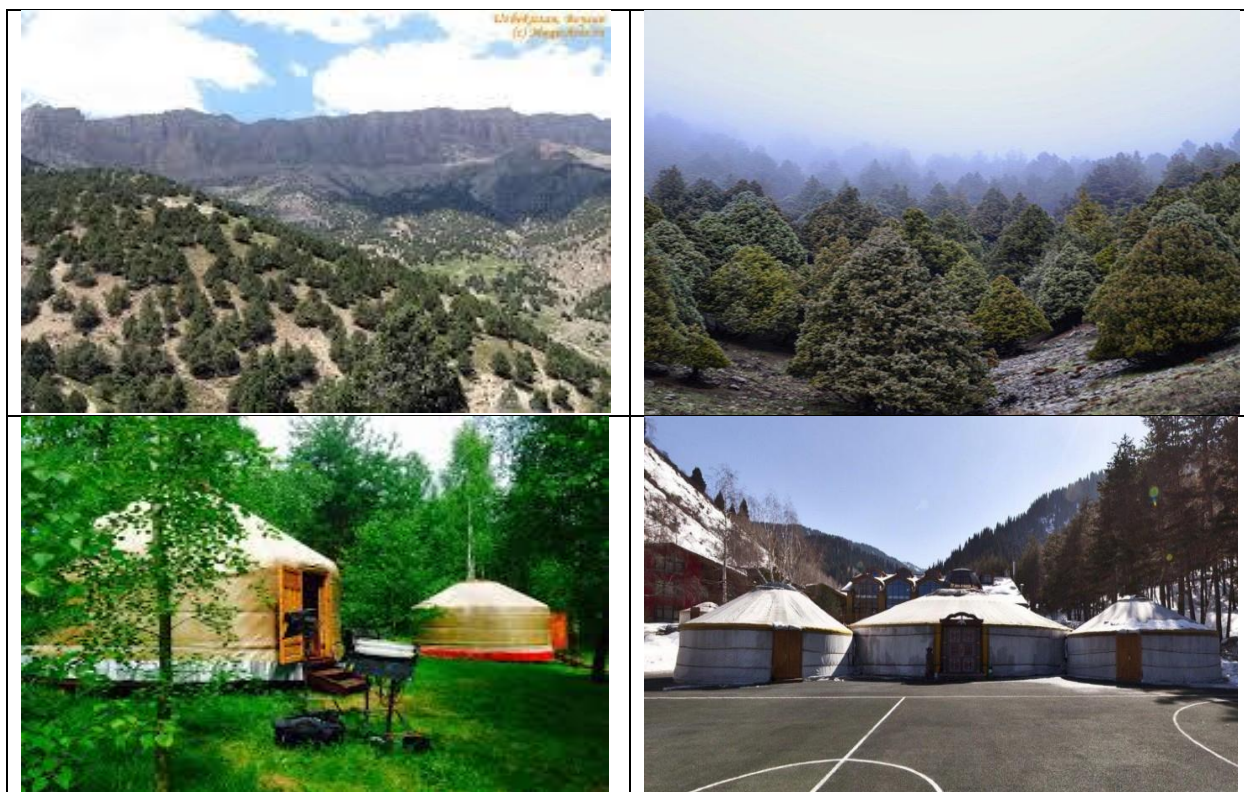
Кейинги пайтда мамлакатимизда туризмни ривожлантиришга катта эътибор қаратилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги “Ўзбекистон Республикасида туризмни жадал ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармони ва 2020 йил 6 октябрдаги “Ўзбекистон Республикасида ўрмон хўжалиги тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги қарорида белгилаб берилган топшириқ асосида Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси ва Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси ўртасида ўрмон фонди ерларида экотуризм лойиҳаларини амалга оширувчи жисмоний ёки юридик шахслар тўғрисидаги маълумотларни ўзаро алмашиш тизими жорий этилишини ижроси сифатида Бойсун Давлат Ўрмон хўжалигида ташкил этилган учинчи экотуризм маскани “Олачапон” массиви Бузбарак дараси бўлиб, у туман марказидан 60 км масофада ва денгиз сатҳидан 2700 метр баландликда жойлашганлигига қарамай сув ва бошқа инфратузилма билан таъминланган[5].

Тадқиқот методологияси. Мазкур илмий мақолада Сурхондарё вилоятида экологик туризмни ривожлантиришнинг ўзига хос хусусиятларини ўрганиш ва самарадорлигини эконометрик баҳолашдан иборат. Тадқиқот жараёнида тизимли ёндашув, тизимли — мантиқий, иқтисодий ва эконометрик таҳлиллар ҳамда умумлаштириш усули қўлланилди.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси. Сурхондарё вилояти рельефи тоғ ва текисликлардан иборат, шимолдан жанубга қияланиб ва кенгайиб боради. Тоғлардан оқиб тушадиган кўпдан-кўп дарё ва сойлар дара ҳосил қилган. Шунингдек, Сурхондарё ва Шерободдарё оқиб ўтадиган текислик шимол, ғарб ва шарқдан баланд Ҳисор тизмаси (энг баланд жойи 4643 м) ва унинг тармоқлари (Бойсунтоғ, Кўҳитангтоғ, Боботоғ) билан ўралган. Тоғлар, асосан, юқори палеозой ва мезозой даврлари жинсларидан, текислик қисми эса тўртламчи давр ётқизиқлардан таркиб топган[6].

Тоғлар билан текислик орасида адир ва тоғ олди зонаси жойлашган. Тоғлар шимол совуқ ҳаво оқимларини тўсиб туриши натижасида субтропик ўсимликлар ўстириш учун қулай иқлим шароити вужудга келган. Уларда асосан, ғалла етиштирилади, чорва учун ёзги яйловлар мавжуд. Сурхон-Шеробод текислигида пахта экилади, боғ тоқзорлар барпо қилинган. Жанубий қисми кенг қумликлар билан қопланган.

Сурхондарёнинг Бойсун туманида “Бойсун Давлат Ўрмон хўжалиги” 1928 йилда ташкил этилган бўлиб, унда биргина 2018 йилнинг ўзида 3 та экотуризм масканига рухсат берилган. Улардан биринчиси туман марказидан 15 км узоқликда, денгиз сатҳидан 2500 метр баландликда жойлашган “Хўжақўчқор” массиви эни бўйи 100 метр*500 метр бўлиб, қушларнинг 20 тури, ҳайвонларнинг 7 тури, доривор ўсимликларнинг 100 та ҳамда манзарали ўсимликларнинг 20 та тури мавжудлиги ҳозирги кунда ўз миқдорларига эгаллигини ифода этади[7].

1-расм. “Хўжақўчқор” экотуризм маскани

Ушбу масканда ташриф буюрувчиларга тоғ бағрига экскурсиялар, табиат қўйнида саёҳат ва меҳмонхоналар ташкил этилган бўлиб, бу ўз навбатида туристларни келишини ошишига олиб келмоқда. Ўрмон хўжалигини ривожлантиришнинг ижобий томонлари кўп.

2-расм. “Кенгдала” массиви Хонкочди дараси

“Кенгдала” массиви Хонкочди дарасида ташкил этилган экотуризм масканида сайёҳларга барча имкониятлар яратилган бўлиб, интернет, телекоммуникация тармоқлари, ўтовлардан ташкил этилган ётоқхоналар, экотуристлар учун йўналиш ва табиат қўйнида саёҳатлар ташкил этилган.

3-расм. “Олачапон” массиви Бузбарак дараси

“Олачапон” массиви Бузбарак дарасида ташкил этилган экотуризмнинг майдони 200 метр*500 метрга тенг бўлиб, ушбу масканда қушларнинг 20 тури, ҳайвонларнинг 7 тури, доривор ўсимликларнинг 100 та ҳамда манзарали ўсимликларнинг 20 та тури мавжуд[7]. Масканда кўплаб тоғ арчаларининг мавжудлиги ташриф буюрувчиларнинг нафақат дам олишлари балки, нафас йўллари ва юрак қон қассаликларига шифо ҳам олишига имконият беради. Сурхондарё вилоятининг Бойсун Ўрмон хўжаликларида ташқари Қизириқ, Боботоғ ва Узун ўрмон хўжаликларида ҳам экотуризм масканлари мавжуд бўлиб, бу ўз навбатида минтақанинг туризм салоҳиятини ошишини таъминлайди.

Бойсун туманида жойлашган темир дарвоза деб номланган тоғ йўлини тарихий экотуризм маршрути сифатида “Темир дарвоза” (“Iron Gate”) брендига айлантириш мумкин. Ушбу дарвоза орқали қатор тарихий экотуризм маршрутлари бўйлаб Тешиктош, Мачай ғорларига, Бойбулоқ ғори атрофидаги динозавр излари акс этган худудларга саёҳат қилиш мумкин.

Бундан ташқари, Сурхондарёда вилоятидаги йирик сув ҳавзаларида ҳам экотуризм масканлари ташкил этилган бўлиб, жумладан:

“Учқизил” сув омбори Термиз тумани “Ўчқизил” МФЙда жойлашган бўлиб, баҳор ёз ойларида кунлик ўртача 1000-1100 киши, қиш ойларида 400-600 киши дам олиш учун ташриф буюради. Туристларга меҳмонхона, кемпинг, ошхона, ресторан, чўмилиш ҳавзаси, кинотеатр, амфитеатр, соғломлаштириш маркази, қайиқ билан сайр қилиш хизматлари кўрсатилади.

“Тўпаланг” сув омбори Сариосиё туманида жойлашган. Бир кунда 350-500 киши қабул қилишга мўлжалланган бўлиб, Сариосиё тумани сайёҳларни ўзининг бетакрор

табиати билан ўзига жалб қилади ва бу ҳудуд қалин қор ёғиши ва у қорларнинг узоқ вақт сақланиб қолиши билан ажралиб туради. Тўпаланг сув омбори икки тоғ орасида жойлашган гўзал ҳудуддир. Ушбу ҳудудга хорижий сайёҳларни жалб қилиш учун қишки оромгоҳ, меҳмонхоналар билан хизмат кўрсатади.

“Жанубий Сурхон” сув омбори Қўмқўрғон туманида жойлашган бўлиб, бир кунда 400-500 кишини қабул қилиш имкониятига эга[7]. Қўмқўрғон тумани ҳудудидаги Жанубий Сурхон сув омбори манзараси ва унинг теварак атрофи мафтункорлиги диққат эътиборини тортади. Хорижий сайёҳларни жалб қилиш учун экосафари, меҳмонхона, ресторан, катталар ва болалар учун бассейн, болалар аттракционлари ҳамда балиқ ови хизматлари кўрсатилади.

Шунингдек, Сурхондарё вилоятида тарихий масканларнинг мавжудлиги ҳам экотуризм масканларига ташриф буюрувчиларни қизиқишини янада ошишига олиб келади. Хусусан, Ўзбекистон билан Туркменистон чегараси яқинида Қўҳитанг тоғ тизмасида жойлашган Қоракамар ёр мажмуаси икки минг йил аввал барпо этилган. Унинг тарҳи Шарқдаги ёрда барпо этилган иншоотлар орасида ўзига хослиги билан ажралиб туради. Унинг учта катта зали атрофида жойлашган кичик хоналар улкан тўғри бурчакли сағни икки юз квадрат метрни, баландлиги ўн метргача борадиган ҳовли билан туташтирилган. Иншоот бунёдкорлари мажмуани атроф муҳит билан уйғунлаштиришга уринишган.

Термиздан юз километр шимолда Жанубий Ҳисор тоғ тизмаларининг давоми бўлган Қўҳитанг тоғи бағрида тош асрининг қоя санъати намунаси сақланиб қолган. Ўрта тош даври инсонлар тасаввурлари ва эътиқодларида кескин ўзгариш юз берган давр ҳисобланади. Бу жараёни Марказий Осиёнинг энг қадимги ранг тасвир намуналаридан бири Зараутсой суратларида кузатиш мумкин. Зараутсойдаги тош айвон юза қисмида ва шипида 200 га яқин қизил бўёқларда битилган суратлар сақланиб қолган. Бу лавҳаларда ов маросими ҳайвонот олами ва ўрта тош даври одамлари тасвирлари ўз аксини топган.

Ислон маданияти ва тарихини акс эттирувчи тарихий обидалар Сурхондарё вилоятида ҳам асрлар мобайнида авайлаб-асраб келинди. Термиз туманидаги Ҳаким Термизий, Кокилдор ота, Қирқ қиз, Султон Содот, Шерободдаги Атоулло Саид Ваққос, Узун туманидаги Абу Ҳурайра, яъни Оқ Остона бобо ва бошқа зиёратгоҳлар шулар жумласидандир.

Сополлитепа ёдгорлиги Сурхондарё вилояти Музработ туманидаги Уланбулоқсой этакларида жойлашган. Мазкур ёдгорлик бронза даврига (мил.авв. XVII-XV асрлар) оид. Ёдгорликнинг марказий қисмида томонлари 82x82 м.га тенг Қалъа бўлиб, у уч қатор мудофаа девори билан ўралган. Сополлитепа қалъа деворлари 2 метр баландликкача сақланиб қолган, хом ғиштдан терилган. Сополлитепада жами 138 та қабр очилган, мурдалар хона поллари, деворлари, йўл тагларига кўмилган.

Жарқўрғон ёдгорлиги бронза (жез) даврининг энг йирик ёдгорлиги бўлиб, Шеробод тумани Бўстонсой этакларида жойлашган. Ёдгорлик 3 қисмдан: арк, шаҳар ва қабристондан иборат иборат. Жарқўрғон арки ёдгорликнинг шимоли-ғарбий қисмида жойлашган, умумий майдони 3 гектар, атрофи 1,20-1,50 метр қалинликда мудофаа девори билан ўралган, ғарбий томонидан Жарқўрғон “шоҳлар саройи” жойлашган.

Далварзинтепа ёдгорлиги – қадимги шаҳар харобаси бўлиб, Сурхондарё вилояти Шўрчи тумани маркази – Шўрчи шаҳридан 10 км шимоли-шарқда жойлашган. Майдони – 47 гектарни ташкил этган. Далварзинтепа 2 қисмдан: қудратли мудофаа девори (қалинлиги 10 метргача) билан ўраб олинган шоҳ сарой қалъаси ва шаҳарнинг ўзидан иборат. Кушон подшолигининг Канишка даврида Далварзинтепа шаҳар сифатида шаклланган. Милъ. Ав. II аср охири – I аср бошларида Шимолий Бақтрия ҳудудида Далварзинтепадан бошқа бунчалик йирик шаҳар манбаларда қайд этилмаган.

Сурхондарё вилоятидаги энг йирик зиёратгоҳлар асосан Термиз ва унинг атрофида жойлашган бўлиб, улар қаторига Ҳаким Термизий, Зул-Кифл, Қирқ қиз мажмуи, Султон Содот мақбаралари мажмуи, Кокилдор ота, Мурч бобо сағанаси каби ёдгорликлар киради. Бу объектлар турли давр воқеа-ҳодисалари таъсирида шаклланган бўлиб, ўзининг географик ва тарихий жойлашуви билан бошқалардан ажралиб туради.

Сурхондарё вилоятининг маданий масканларига санъат саройи, археология музейи, вилоят кўғирчоқ театрини, сўлим гўшалари сифатида Цангардак шаршараси, Зовбоши маскани, Хўжамайхона, Омонхона, Хўжаипок, Хўжаикон тузғорларини келтириш мумкин.

4-расм. Сангардак шаршараси

Ушбу ҳудуд Шарғун тоғ тизмасида жойлашган бўлиб 200 м юқоридан шаршара сувлари тушади. Шаршара сувлари йил бўйи тўхтовсиз оқади. Ушбу ҳудудга асосан баҳор ва ёз ойларида республикамиз аҳолиси ва маҳаллий сайёҳлар, балки қўшни Тожикистон Республикасидан ҳам дам олиш мақсадида сайёҳлар ташриф буюради. Сангардак шаршараси ҳудудида ташриф буюрган сайёҳларни жойлаштириш масканлари етишмаслиги сабабли бу ҳудуд мавсумий саналади. Ушбу ҳудудга мавсум давомида 350-400 минг нафар сайёҳлар ташриф буюради.

“Хўжамайхона” тоғли ҳудуди Бойсун туман марказидан 30 км масофада жойлашган бўлиб, майдони 1 гектарни ташкил этади. Ҳудудга яқин қўшимча туристик объект Хўжамайхона ота зиёратгоҳи ҳисобланади. Бу ерда маҳаллий аҳоли томонидан ташкил этилган супалар мавжуд.

5-расм. “Хўжамайхона” тоғли ҳудуди

Ушбу ҳудудда баҳор, ёз ва куз ойларида саёҳатчиларнинг кўплигидан уларни жойлаштириш имконияти мавжуд эмас. Шунингдек, келгусида меҳмонхона, кемпинг, соғломлаштириш маркази, маданий кўнгилочар масканлар, катталар ва болалар дам олиш маскани, қишки оромгоҳ қуриш режалаштирилган.

Сариосиё тумани Хонжиза тоғ ҳудудига ажратилган ер майдони 260 гектарни ташкил этиб, Термиз шаҳридан 200 км, Сариосиё туманидан 29 км масофада жойлашган. Ушбу масканга яқин қўшимча туристик объект Сангардак шаршараси ҳисобланади. Тоғли ҳудуд бўлгани боис, бино мавжуд эмас. Аммо, келгусида меҳмонхона, кемпинг, соғломлаштириш маркази, маданий кўнгилочар масканлар, катталар ва болалар дам олиш маскани, қишки оромгоҳ қуриш режалаштирилган.

6-расм. Хонжиза тоғ ҳудуди

“Хонжиза” ҳудудида кичик меҳмонхона ва меҳмон уйлари ташкил қилиш учун 30.5 гектар ер майдони ажратилганлиги. “Хонжиза” массиви денгиз сатҳидан 2000 метр баландликда жойлашганлиги ва табиатининг ёзда жуда салқинлиги, қишда тушган қорларнинг июн’ ойи охиригача сақланиб қолади. Ушбу ҳудуд асосан баҳор ва ёз ойларида одамлар билан гавжум бўлади. Хонжиза тоғ ҳудуди ўзининг такрорланмас табиати ва ўзининг бетакрор табиати билан маҳаллий ва хорижий сайёҳларни ўзига жалб қилади.

Шеробод тумани “Қизилолма” маҳалласи Шалқон қишлоғи дам олиш зонаси 836,7 гектар майдонга эга ва Шеробод туман марказидан 41 км, Термиз шаҳридан 115 км

масофада жойлашган. Худудга яқин “Сурхон бешбулоқ” ва “Нефтчи” болалар оромгоҳи қўшимча туристик объектлар ҳисобланади. Худуд электр энергияси, ичимлик суви ва оқар сув инфратузилмалари билан таъминланган.

7-расм. “Қизилолма” маҳалласи Шалқон қишлоғи дам олиш зонаси

Шеробод туманининг тоғли ва инфратузилмаларга қулай худуд. Бу худуд марказидан узоқ бўлишига қарамасдан баҳор ва ёз ойларида дам олувчилар тартибли ва тартибсиз ҳолда дам олиш нуқталари ташкил қилиб дам оладилар. Ушбу худуд қиш фаслида қалин қор билан қопланишини ҳисобга олиб бу худудда қишки дам олиш маскани қуриш учун қулай худуд ҳисобланади.

Сурхондарё вилояти худудида бундан ташқари рекреация соғломлаштириш масканлари ҳам мавжуд бўлиб, булардан биринчиси Омонхона сиҳатгоҳи бўлиб, майдони 1,0 гектарни ташкил этади ва Бойсун туман марказидан 8 км масофада жойлашган. Узоқ йиллик тарихга эга Омонхона қуюқ арчазорлар билан қопланган. Омонхона булоқ суви таркибида кремней кислотаси, темир, алюминий ва бошқа микроэлементлар мавжудлиги аниқланган. Витамин ва минералларга бой булоқ суви инсон танасини, айниқса жигар, ўт пуфағи йўллари даволаш хусусиятига эга.

8-расм. Бойсун тумани Омонхона сиҳатгоҳи

Шунингдек, ушбу сиҳатгоҳда тананинг ички органларини ювишда қўлланиладиган гемодез суюқлиги билан солиштирилса, фойдали ва зарарсизлигига

кўра Омонхона булоқ суви бир неча марта ундан устун туради. Ҳозирги кунда сиҳатгоҳда қўшимча 100 ўринли дам олиш масканига эга.

Хўжайкон туз ғори табиий соғломлаштириш сиҳатгоҳи 16 гектар майдонга эга. Ушбу сиҳатгоҳ Шеробод тумани марказидан 63 км. масофада жойлашган. Худудга яқин қўшимча туристик объектлар сифатида туз тоғи, маҳаллий Ғўрим булоқ шифобахш булоғи, Шеробод Цемент заводи, Заравутсой қадимий ёдгорликларини келтириб ўтиш мумкин. Худуд электр энергияси, ичимлик суви мавжуд инфратузилмалаи билан таъминланган.

9-расм. Хўжайкон туз ғори табиий соғломлаштириш сиҳатгоҳи

Ушбу худудга баҳор ёз ойларида кунлик ўртача 800-950 киши дам олиш учун ташриф буюради. Ҳозирги кунда ушбу худудда президент топшириғи билан замонавий санатория қурилиши режалаштирилган. Ушбу худудга маҳаллий ва қўшни республикалардан дам олиш ва даволаниш учун ташриф буюради. Ушбу худудда қишки дам олиш маскани йўқлиги сабабли бу худудга асосан баҳор ёз ойларида ташриф буюришади. Хўжайпок шифобахш булоғидан чиқаётган сув одам организмга керакли минералларга бойлиги билан ажралиб туради. Ушбу сув тери, ошқозон-ичак, артрит, асаб касалликлари, акушер гинекологик касалликларига даво ҳисобланади.

Хулоса ва таклифлар. Сурхондарё вилояти худудлари бўйича юқорида таъкидлаб ўтилган экотуризм ресурсларининг мавжудлиги вилоятда туризм салоҳиятини юқори даражада имкониятларга эга эканлигини ифода этади. Шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, вилоятда экотуризм салоҳиятини янада ошириш учун бизнингча, вилоятининг марказий қисмини узлуксиз электр қуввати ва табиий газ билан таъминлаш, шунингдек, муқобил электр манбааларини жорий этиш, меҳмонхоналар шароитини яхшилаш, хизмат сифатини ошириш ва озиқ – овқат бозорини ташкил этиш, чет эллик меҳмонларга тажримон хизматларини ҳамда валюталар эркин алмашинувини йўлга қўйиш, худудларнинг санитар тозалаш тизимини ташкил этиш, жумладан, сайёҳлар ташриф буюрадиган жойларда бепул WI-FI худудларини ташкил этиш ишларини амалга ошириш лозим.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 26 апрелдаги ПҚ-135-сон қарори. <https://lex.uz/ru/docs/6456786>

2. Хашимов П.З., Тураев З.Н. Сурхондарё вилоятида туризм соҳасини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари. Иқтисод ва молия / Экономика и финансы, 2021, 12(148).
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 3 май кундаги 324-сонли қарори. <https://lex.uz/acts/4768740>
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 11 октябрдаги “Ўзбекистон Республикасида ўрмон хўжалиги соҳасини янада ривожлантириш ва инновацион технологияларни жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори. <https://lex.uz/docs/3970577>
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 январдаги “Ўзбекистон Республикасида туризмни жадал ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони. <https://lex.uz/docs/4143188>
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 октябрдаги “Ўзбекистон Республикасида ўрмон хўжалиги тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори. <https://lex.uz/docs/5037201>
7. Ўзбекистон Республикаси Туризм ва спорт вазирлиги Сурхондарё вилояти бошқармаси маълумотлари

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).